Nôłożnoscë a dołożnoscë

TÓMK FÓPKA

Zacznã òd sebie. Słodczé. Jak jô lubiã słodczé! Sóm wëzdrzã òd te jak jaczi ptôszi mléczk. Ale jém. I jém. Bò lubiã. Bò chcã. Bò mògã.

Nônãtë. Nôłożnoscë. Nëczi. Chto z nas jich ni mô...? Mòżna sã ùzanôleżnic òd kògòs abò czegòs. Zle je tej, czej ni mòżemë sã òd tegò òdnãcëc. Chòcô chcemë.

Tak jem sã mało patrioticzno òdnãcył òd zażiwaniô tobaczi. A zażiwôł wiele. Gôrzcama. Na dwie dzurë. Jaż gardłã szło. Smierdzała skóra, òbleczenié. Jedno wiôldżé chrochtanié. I wëcéranié. Nosa. Gãbë. Aùtoła, bò jem chãtno tam zażiwôł. Doma pralka ni mògła kòszlów doprac. I òdstawił. Nie kùpił na benzynowi stacje posobnégò czôrnégò szechtla. Jaż sã zdzëwilë. I mòżna bez tobaczi. Leno czim jinym mùszi rãce zajic...

Są taczi, co pôlą cygaretë. Pòdobno wãdzoné dłëżi trzimô. A chłop, co za cygaretą abò fùzlã nie je czëc – kòzélcã smierdzy. Leno kùli litrów kòlońszczi wòdë mùszi wëlôc, cobë nie bëło te czëc... Pôlenié cygaretë jak jiné nôłodzi, rzeszi tëch, co je mają. Bò to òbczas robòtë mòżna na cygaretã wińc. Pògadac na swiéżim lëfce. Pòfilozófòwac, co bë tu zmienic. Co je zle, a kògò to je wina. Przë picym alkòhòlu to jidze jesz dzél lżi. Jak zaszëmi w głowie, to i zatańcowac mòże, a czasã jaczi szpòrt sobie człowiek przëbôczi i zarô lëdzëska jinaczi zdrzą. A słëchają, jaczé mądroscë z ti pòdlóny bani sã wëléwają. Białczi pò kòżdim kòrnusu są piãkniészé, pò kòżdim piwie lżi sã kroczi stôwiô. Do czasu. Bò nót je wiedzec, czedë skùńczëc. Ga człowiek tegò nie wié, bùdzy sã ò pòrénk z bòlącą głową a mòcną nôdzeją, że żódny sromòtë nie zrobił. Że w internece jegò òdjimczi a co gòrszé – filmë sã nie nalézą. Niejeden ju pòżałowôł, że dôł sã nagadac na pòsobny czeliszk. Ti nôgłëpszi picë sôdają pò wëpicym za kòłã czeru. To jej jedna z nôgłëpszich głëpòtów, co czãsto sã kùńczi tragedią... Sznaps, drinczi, wino, piwò, naléwczi – to wszëtkò je dlô lëdzy, leno mùszi òpasowac. Òpasowac je mùsz téż przë jedzenim, pôlenim różnëch rzeczi czë... robienim. Prôcohòlizm je drãdżi do wëlékarzeniô. Pierszé to wëtłómaczëc sobie, że ni ma lëdzy nié do zastąpieniô. Że bez cebie swiat dali sã bądze krãcył. Że bądą i tak pisac wiersze, mùzykã, bùdowac chëcze czë sadzëc wrëczi. Òstaw tej te papiorë a biôj dodóm! Mòże zdążisz na wieczórné dzecóm bôjk czëtanié. Kòl ti nônãtë czësto krótkò sã krãcy kòmpùtrohòlizm, a w całoscë ùzależnienié òd internetu. To je gòrszé òd wszëtczich nëków razã wzãtëch, bò òdnãcywô człowieka òd bëcô człowiekã. Òd rozmòwë z blisczima, sąsadoma. Zamikô w cyber-skansenie, dze biédôk òstôwô sóm ze sobą i swòjima pitanioma. Szarpie sã taczi nieszczãsnik, cyskô w cyber-rum cãżczé słowa, òbskôrżô i... jesz barżi zacyskô sã zôdzerzga niezrozmieniô na jegò egò. I barchnieje.

> Prôcohòlizm je drãdżi do wëlékarzeniô. Pierszé to wëtłómaczëc sobie, że ni ma lëdzy nié do zastąpieniô. Że bez cebie swiat dali sã bądze krãcył.

Òd kògò/czegò jesz mòżemë sã ùzależnic? Òd pòrénczny kawë; òd rozmòwë ò wszëtczim a niczim z krómòwą; òd reklamów proszkù do praniô; òd zôpachów (np. lëmù, gùtalinu); òd spaniô przed telewizorã; òd szpacérkù pò lasu; òd trzëgòdzynnégò gôdaniô przez telefón (to przez te darmòwé minutë); òd zôpachù piekłégò chleba ò czwiôrti reno; òd comiesãczny spòwiedzë w môłim kòscółkù; òd kùpianiô w jednym krómie z robôkã; òd czëtaniô książczi w szituzu; òd chłopa/białczi, co wiãcy zarôbiô jak jô; òd gôdaniô pò kaszëbskù.

Człowiek może sã ùzależnic òd snôżich òczów. Czasã to prowadzy w stronã miłotë, czasã je to krótczé òsamãtanié. Kùliż wiérztów, piesniów, malënków, rzezbów pòwstało òd jednégò wezdrzeniô...

Lëdze próbùją sobie ze swòjima nëkama radzëc. Jedny radzą sobie sami i to na dłëżi sygô. Są téż specjalné wësoczé kòmisëje w kòżdi gminie, klubë AA a jinszé. Pòlszczé Państwò płacy z naszich pòdatków cãżczé dëtczi na tëch, co ni mają na tëli mòcny wòlë, żebë sobie òdmówic. Daje i na léczenié, i na żëcé, przez co pòbłaznowiwô pòsobné pòkòlenié, co sã ùzależniwô òd państwòwi wspòmòżczi, żëjącë jak zwiérz w cyrkù. W niewòlë mù zle, chòc jesc dają, ale kôżą wëstwarzac fizmateńta, a wòlnoscë sã prosto bòji, bò nie je ji nôłożné...

A czegò më bë chcelë bëc nôłożny? Pewno dobrégò. Lëdzy. Rzeczi. Wiadłów. Snôżich òbrôzków. Sniców a mëkceniów.